

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการจัดโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร
3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุป เสนอแนะและอภิปรายผล

1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายป่าไม้แห่งชาติ แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี 2534 แผนพัฒนาชนบทจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2535 เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และแนวความคิดกระบวนการจัดโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเป็นกรอบแนวคิด และแนวทางที่จะศึกษา

2) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ รวม 63 คน เป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด 6 คน และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ 57 คน และกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน 791 คน เป็นกำนัน 92 คน และผู้ใหญ่บ้าน 699 คน

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีคัดเลือก จำนวน 5 อำเภอ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ป่าไม้และมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ประจำ คือ อำเภอบ้านโพธิ์ บางคล้า พนมสารคาม สนามชัยเขต และแปลงยาว

2.1.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 35 คน ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด 6 คน และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ 29 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่

ตำแหน่ง/หน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมป่าไม้)	
- เกษตรจังหวัด	1
- เกษตรอำเภอ	5
- ป่าไม้จังหวัด	1
- ป่าไม้อำเภอ	4
กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครองและกรมการพัฒนาชุมชน)	
- ปลัดจังหวัด	1
- ปลัดอำเภอฝ่ายพัฒนา	5
- พัฒนาการจังหวัด	1
- พัฒนาการอำเภอ	5
กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการศึกษานอกโรงเรียน)	
- ศึกษาธิการจังหวัด	1
- ศึกษาธิการอำเภอ	5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตำแหน่ง/หน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
- ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	1
- ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	5
รวม	35

หมายเหตุ อำเภอแปลงยาวไม่มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เนื่องจากได้ย้ายไปประจำที่สำนักงานป่าไม้จังหวัด เมื่อเดือนสิงหาคม 2535

2.1.2 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 323 คน ได้แก่ กำนัน 46 คน และผู้ใหญ่บ้าน 277 คน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่

อำเภอ	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่		ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
	กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	
บ้านโพธิ์	17	56	73
บางคล้า	13	72	85
พนมสารคาม	8	73	81
สนามชัยเขต	4	38	42
แปลงยาว	4	38	42
รวม	46	277	323

รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 358 คน

3) การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบให้เลือกตอบ และเติมค่า ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษา อาชีพรอง การผ่านการฝึกอบรม แหล่งความรู้อื่น ๆ ที่ได้รับ และการจัดกิจกรรม/โครงการ

ตอนที่ 2 เป็นข้อความถามเกี่ยวกับความคิดเห็นแนวทางการจัดโครงการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามกระบวนการจัดโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 3 ชั้นตอน มีข้อความถามจำนวน 36 ข้อ รายละเอียดดังนี้

ขั้นการวางแผน ข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ

- ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
- ด้านการประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดโครงการ
- ด้านการรวบรวมและเลือกทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้
- ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย
- ด้านการวางแผนติดตามประเมินผล

ขั้นการดำเนินงานตามแผน ข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ

- ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- ด้านเนื้อหา หรือข้อความรู้ในเรื่อง ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และหลักการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ด้านวิธีการ และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้

ขั้นการประเมินผล ข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ

- ด้านการติดตามประเมินผล
- ด้านการทบทวนและปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ด้านจัดกิจกรรมต่อเนื่อง
- ด้านการรายงานผล

โดยผู้วิจัยได้สร้างคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) และปลายเปิด กำหนดมาตราส่วนในการประมาณค่าในการวิจัยไว้ 3 ระดับคือ

เห็นด้วยมาก	=	3
เห็นด้วยปานกลาง	=	2
เห็นด้วยน้อย	=	1

ในตอนท้ายของแนวทางการจัดโครงการแต่ละขั้นตอนจะมีคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามแนวทางการจัดโครงการในขั้นตอนนั้น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อคำถามที่ผู้วิจัยระบุในแบบสอบถามแล้ว

3.2 วิธีสร้างเครื่องมือ

3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาสาเหตุและผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการเผยแพร่ความรู้ด้วยการจัดโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.2.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะสร้างแบบสอบถาม

3.2.3 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับขอบเขตเนื้อหา

ที่กำหนดไว้

3.2.4 นำโครงร่างของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจและแก้ไขทางด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ภาษา และสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจความตรงเชิงเนื้อหาพร้อมทั้งวิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะจำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดภาคผนวก ก)

3.2.5 ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามฉบับร่างกลับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน แล้วผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาพิจารณาว่าผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมีความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามอย่างไร ผู้วิจัยได้สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวนำมาพิจารณาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดลำดับข้อความใหม่ให้ง่ายต่อการเข้าใจ สะดวกต่อการตอบแบบสอบถามมากยิ่งขึ้น

3.2.6 หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำ ของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจ และแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้ง แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้

ที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยทดลอง ใช้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่สังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 12 คน สำหรับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 12 คน สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกทดลองใช้แบบสอบถามในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจาก จังหวัดอุดรธานีมีสภาพปัญหาในการตัดไม้ทำลายป่า เช่นเดียวกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบกับเป็นจังหวัดที่ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้คัดเลือกใช้ สำหรับศึกษาโครงการนำร่องโครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม จากการทดลอง ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ปรากฏว่าผู้นำท้องถิ่นไม่สามารถที่จะตอบแบบ สอบถามในขั้นการวางแผนได้ เนื่องจากไม่มีส่วนร่วมจึงทำให้ไม่มีความรู้ความ เข้าใจในขั้นนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นเฉพาะขั้นการ ดำเนินงานตามแผนและขั้นการติดตามประเมินผล

3.2.7 นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้แล้วไปปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามในส่วนของคำอธิบายของข้อคำถาม และลำดับข้อความใหม่ เพื่อให้ สื่อความหมายให้ชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจและสะดวกต่อการตอบแบบสอบถามยิ่งขึ้น แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3.3 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้คำนวณค่าความเที่ยง ของแบบสอบถามเฉพาะตอนที่ 2 โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หาค่าความเที่ยงได้ 0.93 (ภาคผนวก ข)

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ขออนุญาตหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา และสำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทราได้ดำเนินการเสนอหนังสือราชการแล้วถ่ายเอกสาร หนังสือดังกล่าวให้ผู้วิจัยเพื่อเดินทางไปขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับ จังหวัดและอำเภอ ผู้วิจัยได้เดินทางไปขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วย ตนเองในแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดวันขอรับแบบสอบถามคืน จำนวน 35 ชุด

คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ยกเว้นอำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ประสานงานการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอทั้ง 2 อำเภอ)

3. สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้นำท้องถิ่น ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประชุมสภาตำบล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 อำเภอแปลงยาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้เดินทางไปพบพัฒนาการอำเภอแปลงยาวเพื่อขอทราบวันประชุมสภาตำบลและเมื่อถึงกำหนด วัน เวลา มีการประชุมสภาตำบลผู้วิจัยได้เดินทางไปเข้าร่วมประชุมและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้อ่านข้อความถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามความคิดเห็นของตนเองเนื่องจากมีเวลาจำกัด และกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในการเก็บรวบรวมในเขตอำเภอนี้พัฒนาการตำบลได้ทำหน้าที่ผู้ช่วยวิจัยโดยตลอด

3.2 อำเภอบางคล้าและบ้านโพธิ์ ผู้วิจัยได้เดินทางไปขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอทั้ง 2 อำเภอโดยผู้วิจัยได้ร่วมประชุมประจำเดือนของพัฒนาการตำบลและชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และกำหนดวันขอรับคืนแบบสอบถาม

3.3 อำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต ผู้วิจัยได้เดินทางไปขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยได้ร่วมประชุมประจำเดือนของผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำตำบลทั้ง 2 อำเภอผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และกำหนดวันขอรับคืนแบบสอบถาม

อนึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพียง 299 ชุด จากจำนวน 323 ชุด เนื่องจากตำบลทุ่งพระยา และตำบลท่ากระดาน ของอำเภอสนามชัยเขต จำนวน 24 ชุด ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 2 ตำบลไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ เพราะเป็นช่วงในฤดูฝนเส้นทางที่จะเดินทางไปในพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพทรุดโทรมมาก ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายของอำเภอสนามชัยเขตจึงเก็บรวบรวมข้อมูลได้เพียง 2 ตำบล จากจำนวน 4 ตำบล และเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจคัดเลือก

แบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 277 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.7 ของแบบสอบถาม จำนวน 323 ชุด ดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้และมีความสมบูรณ์ของกลุ่มผู้นำท้องถิ่น

อำเภอ	กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	รวม
บ้านโพธิ์	15	48	63
บางคล้า	12	68	80
พนมสารคาม	8	69	77
สนามชัยเขต	2	14	16
แปลงยาว	4	37	41
รวม	41	236	277

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและลงรหัส (Code) แล้วนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percent) แล้วนำค่าร้อยละนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย
2. ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้ง 3 ขั้นตอน ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินงานตามแผน และขั้นการติดตามประเมินผล นำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และรายลำดับขั้นตอน จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้นำท้องถิ่น แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งเป็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.00 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.67 - 2.33 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.66 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่าง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการจัดโครงการการศึกษาออก ระบบโรงเรียน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในขั้นตอนดำเนินงานตามแผน และขั้นตอนติดตามประเมินผล โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนความคิดเห็นทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการทดสอบ (t-test) เป็นรายชื่อ รายด้าน และรายลำดับขั้นตอน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตาราง ประกอบการบรรยาย

4. ข้อมูลตอนที่ 3 รวบรวมสรุปความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับ แนวทางการจัดโครงการการศึกษาออก ระบบโรงเรียน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อื่น ๆ จากคำถามปลายเปิดในตอนท้ายของแต่ละ ขั้นตอน แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยาย